

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion luterilaiset juuret

Luterilaisuuden merkitys pohjoismaisen hyvinvointivaltion muodostumisessa on noussut viimeaikoina esiin. Varhaisessa hyvinvointitutkimuksessa 1970- ja 1980-luvuilla uskonnollisten ajatusten vaikutus identifioidiin katolisuudeksi ja sen myötä eteläeurooppalaiseen malliin. Protestanttisella alueella uskonnolla ei nähty olevan merkitystä. Nytemmin on taas syntynyt kiinnostusta myös luterilaisuuden vaikutukseen pohjoismaisen hyvinvointivaltion synnyssä. Max Weber kuvasi aikoinaan kuinka ”maailmankuvat, joita aatteet ovat luoneet, ovat vaihdemiesten tapaan määränneet toiminnan raiteiden suunnan.” Samantyylistä ajattelua on myöhemmin esitetty mm. polkuriippuvuusteoriassa ja ajattelun rutinoitumisteoriassa.

Lutherin yleisen pappeuden teesi loi ajatuksen siitä, että Jumalan edessä ihmiset – niin miehet kuin naisetkin - ovat tasa-arvoisia. Vaikka ei voidakaan puhua tasa-arvosta modernissa mielessä, tuo ajatus yleisestä pappeudesta raivasi tilaa sille.

Ajatus työstä kutsumuksena korosti yhtäältä sitä, että kaikkien olisi tehtävä työtä eikä vain elettävä muiden työn tuloksella ja toisaalta se korosti kaikkien työn yhtäläistä arvoa jumalanpalveluksena ja kaikkien hyväksi toimimista.

Jos ihminen ei sairauden tai iän vuoksi kykene tekemään työtä tai työtä ei ole saatavilla, häntä ei saa jättää yksityisen armeliaisuuden varaan vaan yhteiskunnan on pidettävä huolta hänestä ”niin kuin tahtoisitte toisten tekevän teille.”

Yleiseen pappeuteen liittyy myös luterilainen lukutaidon korostaminen. Jotta kykenee lukemaan ja itse tulkitsemaan Raamattua, hänen on osattava lukea. Tällä periaatteella tuli olemaan todella laajat ja kauaskantoiset seuraukset pohjoismaisen lukutaidon leviämisessä. Se puolestaan mahdollisti uusien aatteiden ja ideoiden leviämisen.

Hyvinvointivaltio on eräänlainen laajennus Lutherin julistamasta kristillisestä lähimmäisenrakkaudesta. Valitettavasti kirkko ei ole itse aina elänyt opetuksensa mukaan vaan ollut monesti vastustamassa uudistuksia. Kansa on ollut kristillisempää kuin kirkko instituutiona, joka on ollut vanhan vallan linnake.